

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ 'บ้านศาลาดิน'

ต้นแบบชุมชนจัดการน้ำ ตามแนวพระราชดำริ

ไม่ต้องรองบประมาณหลายแสนล้านบาท ก็สามารถอยู่กับน้ำได้อย่างพอเพียง

กับชุมชน "บ้านศาลาดิน" ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ที่มูลนิธิอุทกพัฒน์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วมกับการบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ เปิดเป็น "พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติจัดการน้ำชุมชนตามแนวพระราชดำริ" แห่งแรกในภาคกลาง

เพื่อเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้จากความสำเร็จของชุมชนที่ได้ร่วมมือกับแนวพระราชดำริ มาพัฒนาการจัดการน้ำในชุมชนจนประสบผลสำเร็จ และสามารถเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้

"ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล" ประธานกรรมการมูลนิธิอุทกพัฒน์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ บอกว่า พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติแห่งนี้ เกิดจากความเข้าใจของชุมชนที่เรียนรู้ถึงการอยู่ร่วมกับดิน น้ำ ลม ไฟ สมบัติสำคัญของชุมชน และจะต้องบริหารจัดการอย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

โดยได้น้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นกรอบคิดในการแก้ปัญหา จัดทำเป็นกรอบงานที่มีกระบวนการชัดเจน รวมถึงนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้บริหารจัดการน้ำในชุมชนเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่

สำหรับพิพิธภัณฑ์บ้านศาลาดินแห่งนี้ ตั้ง

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุลกับทีมพระราชทาน ที่บอกจากใ้ราษฎรได้ประชาชนแล้วยังเป็นเก็บลิ

ครัวเรือนสู่ลำคลอง และยังประสบกับปัญหาน้ำท่วมที่มีระยะเวลายาวนานเมื่อปี 2554 เนื่องจากลำคลองตื้นเขินและตื้น ทำให้ประสิทธิภาพในการระบายน้ำลดลง

ผลของน้ำเน่าเสียกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน ชาวบ้านจึงร่วมกันอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพลำคลองโดย เริ่มต้นจากการพึ่งตนเอง ดำเนินการจากปัจจัยที่ชุมชนสามารถทำเองได้ เช่น ตรวจวัดคุณภาพน้ำ ติดตั้งถังดักไขมันครัวเรือน ใช้น้ำจืดในรั้วและโอเอซิสบ่อลรับสภาพน้ำ และพัฒนากังหันเติมอากาศในน้ำ ด้วยพลังงานแสงอาทิตย์

การใช้ประโยชน์แบบครบถ้วนสำหรับปลูกพืช

อยู่บนที่ดินพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานที่ดินส่วนพระองค์ให้กับเกษตรกรทำกินจำนวน 1,009 ไร่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 โดยมีสำนักงานปฏิรูปที่ดินเป็นผู้ดูแลจัดรูปที่ดินให้กับเกษตรกรแปลงละ 20 ไร่

ที่ผ่านมาชุมชนดังกล่าวประสบปัญหาน้ำเน่าเสียจากสารเคมี การทิ้งขยะและน้ำเสียจาก

เครื่องเติมออกซิเจนพลังงานแสงอาทิตย์

นอกจากนี้ยังร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ ขยายการขุดลอกคลองเพื่อให้ทุกคลองสามารถกลับมาสมบูรณ์และระบายน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้มูลนิธิอุทกพัฒน์ฯ ได้เข้ามาเสริมด้านศักยภาพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น การใช้แผนที่และจีพีเอส เพื่อให้รู้จักพื้นที่ของตนเอง มีการวางแผนงาน

ชุมชนชาต 'บ้านศาลาดิน'

น้ำ ตามแนวพระราชดำริ

เก็บน้ำได้อีกด้วย

ที่เชื่อมโยงกับพื้นที่จริง มีทั้งพื้นที่นาที่ปรับใช้รูปแบบการเกษตรแบบผสมผสาน ปลูกพืชผักสวนครัว

ตามคันดิน ส่วนนาบัวที่นอกจากจะสร้างรายได้ให้กับเจ้าของถึงวันละสองพันบาท ยังสามารถใช้เป็นแก้มลิงเก็บน้ำได้ทั้งในช่วงน้ำท่วมและ

บ้านศาลาดิน

น้ำแล้งอีกด้วย

ดร.สุเมธ บอกอีกว่า สิ่งที่สำคัญของการบริหารจัดการน้ำที่นี้ก็คือความเข้มแข็งของชุมชนและผู้นำท้องถิ่น เมื่อก้าวเข้ามาแล้วจะรู้ถึงความสามัคคีของชุมชน ซึ่งการจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑสถานชาติ ฯ หรือพิพิธภัณฑที่มิชีวิตนี้ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ ไม่ใช่เป็นการเข้าไปสอนชุมชน แต่มุ่งเน้นให้ชุมชนสอนกันเองมากกว่าและทำให้ชุมชนอื่น ๆ เห็นว่าสามารถทำได้จริง

เป็นตัวอย่างห้องเรียนของชีวิตจริง และจะผลักดันให้เกิดเป็นเครือข่ายของการเรียนรู้สามารถใช้ประโยชน์จากการบริหารจัดการน้ำได้อย่างเต็มที่ และยังสามารถช่วยบรรเทาปัญหาน้ำท่วมภัยแล้งในอนาคตได้อีกด้วย

นับเป็นความสำเร็จที่ไม่ต้องใช้งบประมาณมหาศาล แต่เป็นการเรียนรู้ที่จะอยู่กับน้ำอย่างเข้าใจและพอเพียง.

นัตยา คชินทร
nattayap.k@gmail.com